

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 19. oktobra 1900.

Politični oddelek.

Opomin v zadnji uri.

Volilno gibanje še ni prišlo v pravi tok, in že se kažejo nasprotja in sicer taka nasprotja, da jih ne more biti vesel, kdor želi, da bi slovenski narod koncentriral vse svoje moči zgolj v narodne namene. Saj vidimo vsak dan, kako strankarski vplivi delujejo na razne narodne naprave. Le pogledjmo družbo sv. Cirila in Metoda! Ta je zašla v jako klaverne razmere. Vzdržuje jo samo liberalna slovenska stranka. Dasi je ta družba eminentno verska, dasi ustanavlja in vzdržuje same katoliške redovniške šole, jo podpirajo samo liberalci, mej tem ko katoliškonarodna stranka zanjo ničesar ne stori.

Nasprotja glede bodočih državnozbornih volitev se ne pojavljajo samo na Kranjskem nego tudi zunaj Kranjske. Tu na Kranjskem skoraj ni misliti, da bi se moglo doseči kako sporazumljenje, zakaj tu so državnozbornske volitve samo nekaka priprava za prihodnje deželnozbornske volitve. Na Kranjskem pripisujeta obe stranki deželnemu zboru veliko večji pomen, kakor državnemu zboru, in zato je obema pred vsem na tem, da pridobita deželno upravo v svoje roke. Pri taci razmerah že v naprej ni upanja, da bi se sploh mogel doseči kak kompromis, toliko manj, ko more v slučaju boja napredna narodna stranka samo pridobiti, ničesar pa izgubiti. Mestni mandate so napredni narodni stranki zagotovljeni. Teh jej ne more nihče vzeti. Kdor je o tem še dvomil, tistega je poučila usoda dvornega svetnika Šukljeta. Ta gotovo najnadarnejši mej vsemi slovenskimi državnimi poslanci ni hotel ostati pri liberalni stranki in je prišel vsled tega v tako zgolj načelno stališče z njegovimi volilci, da je bil primoran, odpovedati se kandidaturi.

Kdo naj torej pri taci dispozicijah misli na kak kompromis? Katoliška stranka, ki se ima prav resno bati za troje svojih dosedanjih mandatov, bi dosegla kom-

promis pač samo v tem slučaju, če bi napredni stranki prostovoljno odstopila zanjo itak izgubljena mandata, notranjski in trebanjsko-kočevski mandat, česar gotovo ne stori, in isto tako bi tudi narodna napredna stranka gotovo ne sprejela kompromisa, ki jej teh dveh mandatov ne zagotovi, toliko bolj, ker jih potom boja gotovo dobi, poleg njih pa morda še Pfeiferjev in Krekov mandat.

Če pa že na Kranjskem ni doseči kompromisa, naj bi se poskusil doseči vsaj na Štajerskem in na Goriškem.

Na Goriškem so Slovenci doslej imeli dva mandata: mandat pete kurije in mandat goriških kmetskih občin. Oba ta dva mandata sta bila doslej v rokah Gregorčičeve stranke, a vse kaže, da jih ne ohrani, tudi če napno vse sile. Ker sta obe slovenski stranki na Goriškem jednako močni, bi bilo pač naravno, če bi se sklenil kompromis na tej podlagi, da bi vsaka stranka dobila jeden mandat.

Še naravnejši kakor na Goriškem bi bil tak kompromis na Štajerskem, kjer se gre za mandat pete kurije celjske. Nekaterniki zahtevajo, naj dobi ta mandat dosedanji zastopnik te kurije, Žičkar, v tem ko zahtevajo drugi, naj ga dobi Dragotin Hribar. Nasprotje je veliko. Ker za Žičkarja ni dobiti družega mandata, hočejo njegovi prijatelji po vsi sili, da naj se zopet izvoli v peti kuriji in šli so tako daleč, da so javno razglasili: Proti volji duhovščine ne sme biti voljen noben poslanec.

Postopanje Žičkarjeve stranke je skrajno nevarno za prihodnost. Mogoče je, da zmaga Žičkar vzlic vsemu odporu, ali če se to zgodi, bi bil to začetek razpora na Štajerskem, začetek tistega boja, kakor ga imamo na Kranjskem. Javna tajnost je, da je tudi na Štajerskem inteligenca, da je ves srednji stan naprednega mišljenja. Sedanja sprava je zasnovana na podlagi nekakega kompromisa, ali če bo duhovščina dosegla izvolitev Žičkarja potom boja, če obvelja razglašeno načelo, da proti volji duhovščine ne sme biti voljen noben poslanec, potem bo konec kompromisu, a posledica tega bi bil boj.

Zaupniki so se večinoma izrekli za Hribarja, ki kandiduje na podlagi tistega programa, ki je skupen tako somišljenikom katoliške, kakor somišljenikom napredne stranke, ki je doslej vse Slovence na Štajerskem vezal v jedno samo stranko. Principijelnega vzroka nasprotovanju proti Hribarju ni. Nasprotovati Hribarju samo zato, ker Žičkar ne more dobiti družega mandata, bi bilo naravnost blazno in bi imelo najžalostnejše posledice, zlasti ker imajo itak duhovniki vse tri druge štajerske slovenske mandate v rokah.

Ako je štajerski duhovniški stranki res za slogo in ne le za gospodstvo pokaže lahko s tem, da odjenja glede Hribarja; če tega ne stori, bo sama kriva posledic, ki bi jih bilo iskreno obžalovati.

Politični pregled.

Notranja politika. — Volilna borba se je začela in sicer z volitvijo volilnih mož in z izgredi. Volitve volilnih mož tečejo sedaj še gladko, a na shodih, zlasti na shodih socialnih demokratov na Češkem in na Gališkem se že pojavljajo — batine. Vše kaže, da bodo volitve kaj viharne. Pravi volilni boj se začne seveda šele meseca decembra. Kako misli vlada poseči v volitve, še ni znano, dasi zatrjujejo nekateri listi, da je dala uradnikom na Češkem in na Moravskem migljaj, naj delajo za klerikalne kandidate in proti mladočeškim narodnim kandidatom. Tudi olomuški škof Kohn in vratislavski kardinal Kopp sta že duhovščini naročila, naj deluje za „katoliške kandidate“, najživahnejše je volilno gibanje na Tirolskem. Tam je krščansko-socialna stranka začela ljuto vojno proti bivšemu trgovskemu ministru baronu Dipauliju. Ta kandiduje v V. kuriji bolcanski ali vse kaže, da propade. Na shodu, ki se je vršil minolo nedeljo v Briksenu je bila Dipaulijeva kandidatura za ta mandat odklonjena.

Kompromis v kmetskem veleposestvu. — Nemški levičarji so bili kar iz sebe, ki so izvedeli, da se je mej nemškimi liberalci in mej nemškimi klerikalci v Tirolskem veleposestvu sklenil kompromis. Doslej so bili nemški liberalci združeni z Italijani. Zdaj pa so nemški liberalci, ker Lahi nečejo vstopiti v deželni zbor, nakrat našli, da z njimi ne morejo več paktirati in so ponudili kompromis klerikalcem, ki so ga seveda z radostjo sprejeli, ker je zanje jako ugoden. Vsled tega kompromisa izgube Lahi dva državnozborna in pet deželnozbornih mandatov, katere dobe klerikalci. S tem se premeni ves položaj v tirolskem deželnem zboru, zakaj s temi petimi deželnozbornimi mandati dobe klerikalci absolutno večino v deželnem zboru. Umevno je torej, če se liberalno nemškočasopisje huđuje.

Poslanik pri rimski kuriji grof Revertera. — Židovske liberalne kroge, posebno pa madjarske, neizrečeno jezi, ker je bil vrhbosenski vladika dr. Stadler te dni tako prijazno vsprejet od sv. Očeta. Ker niso mogli zaprečiti, da bi dr. Stadlerja papež sploh ne vsprejel, ali pa doseči, da bi sv. Oče dr. Stadlerja vsaj pogrjal zaradi njegove napitnice na banketu katoliškega shoda v Zagrebu, v kateri je bila izrečena želja po združenju Bosne s Hrvatsko. Po mnenju teh krogov bi bil moral avstrijski poslanik pri rimski kuriji grof Revertera ali zaprečiti avdijenco ali izposlovati grajo dr. Stadlerju. Ker pa se ni zgodilo ne prvo ne drugo, spravili so se ti židovski liberalni in madjarski krogi na grofa Revertera. Zagnali so namreč v svet krik, da bode moral grof Revertera vsled tega umakniti se drugemu diplomatu, ki bode bolj po všeči tem nasprotnikom Slovanstva. No, grof Revertera pojde

najbrže v kratkem v pokoj, pa ne zaradi krika njegovih nasprotnikov, ampak zaradi svoje starosti, kajti star je že 76 let.

Nemčija. — Kitajske dogodbe, v katere je Nemčija bolj zapletena, kakor vsaka druga država, so naposled vlado primorale, da je sklicala državni zbor in sicer na dan 14. novembra. Čuje se, da še pred tem časom odstopi državni kancelar knez Hohenlohe in sicer iz ozirov na svojo jako visoko starost.

Anglija. — Volitve v angleški parlament so končane. Vlada bo imela v novem parlamentu večino, broječo nad 160 glasov, torej uprav ogromno večino. Zdaj se pričakuje, da odstopi lord Salisbury, in da prevzame ministrsko predsedstvo Chamberlain.

Vojna na Kitajskem. — To je zdaj gotova stvar, da se na Kitajskem pripravlja velika vojna. Vzrokov za to je preobilo. Prvič hočejo izvršiti svoj prvotni načrt nekatere vele-vlasti, namreč načrt vsaj delne razdelitve kitajskega ozemlja in pridobitve dalekosežnih gospodarskih in političnih privilegij. Da se tega načrta trdovratno oklepata Nemčija in Anglija, smo že povedali. O poslednji poročajo angleški malo verjetni viri, da odpošlje iz Indije 10.000 vojakov na Kitajsko, enako jih dovaža Nemčija, deloma oficijelno, deloma prostovoljeem. Namen obeh držav je operirati zoper Kitajsko na svojo roko. Kaj družega jima tudi ne bo preostalo, kajti tako Rusija, kakor i Amerika, Japonska in Francija so pričele igrati nekako popustljivo ulogo, kar pojavljajo s tem, da so pričele odpozivati svoje vojaštvo iz Pekina. Nemčija pa pritiska na kitajskega cesarja, da kaznuje provzročitelje boksarskega ustanka in razne druge kitajske vojskovodje. Cesar Kwangsu ki slutiti, da v tem pritiskanju tiči le namen Nemcev, iznebiti se najnevarnejših kitajskih vojskovodij, da bi potem toliko lažje zmagovali proti kitajskim četam, je sicer dal zagotovilo, da s smrtjo in drugače kaznuje ustajevodje, prav gotovo pa je, da vodi Nemce le za nos, in da ne bo nobenemu Kitajcu niti las skrivljen, marveč da bode dana vsem prilika, umakniti se začasno s pozorišča. — Mej tem pa organizujejo kitajski vodje po vseh pokrajinah, koder je bil dosedaj še mir, z največjo hitrostjo ogromne čete, ki imajo nalog na poseben način operirati proti tujcem. Tako je buknil upor v Kantonu in se razvil v nevarno revolucijo. Enako v Hunanu. Grozote pa, ki jih uganjajo boksarji v teh pokrajinah, so silovite. V Hunanu so udrli boksarji po noči v hiše spečih kristijanov, po največ Kitajcev in doprinašali nad njimi nezaslišane surovosti. V mestecu Hunangfu je bežalo sredi noči kakih 200 kristijanov, žensk in otrok v tamošnjo cerkev ter so vrata zaklenili. A Kitajci so jih zasledili, razbili cerkvena vrata in udrli v cerkev. Tu pa so vsacega posameznega vrgli na oltar in ga grozovito mučili in mesarili. To strašno opravilo je trajalo vso noč do ranega jutra mej pretresljivim jokom žrtev. Po doprinešenih grozovitostih so cerkev zažgali in v goreče razvaline pometali še mnogo drugih pomorjenih kristijanov. Take in jednake stvari doprinašajo povsodi, koder se širi upor. V pokrajini Kwang-Tung so žive žgali tamošnje mandarine, ker so izdali povelja proti ustanku, nič boljše se ne godi v bližnjih krajih Hatzinghov, Chungluk in Tunkun ter drugod. Širom cesarstva počiva vse delo na polju in v delavnicah, kajti vse stopa prostovoljno pod orožje. Prodajalne in bazari so zaprti, ker se nikdo več ne briga, da bi kaj kupil, le različne krčme in kavarne so odprte po dnevi in po noči in v teh se zbirajo boksarji ter posvetujejo o svojih korakih. Sploh vlada povsod silna zmešnjava in nered in družinsko življenje, ki je bilo na Kitajskem dokaj razvito, je razdrto in porušeno; neštevilne rodbine trpe lakoto in bedo, ker so zapustili možaki dom, ženo in otroke, da se udeleže klanja.